

Heyi bugu i amba nga ha Mmantsae Moche Diale,
ane a vha mudivhi wa Saints wa Afurika
Tshipembe.

Mmantsae ndi mudivhi wa Saints ane a guda
fulufulu la divha, na ndila ine vhathu vha nga
shumisa ngayo eneo maanda a divha.

“Vhagudiswa ndi khou toḡa u ni vhudza nga ha muḡivhi wa Saints wa ndeme wa fhano Afrika Tshipembe,” hu amba mudededzi Mpilo.

“Hoyu muthu o thoma vhutshilo hawe muḡanani muḡuku wa Limpopo nahone nga murahu a vha muḡivhi muhulwane wa Fiziks.”

Mudededzi a bvela phanḡa, “Fiziks ndi mufuda wa saints u ambaho nga zwithu zwi re na tshileme na nga maanḡa.”

Mudededzi a bvela phanda, "Muhaga washu ane ra do
amba ngae namusi ndi Mmantsae Moche Diale."

"O bebelwa mahayani a ngei Ga-Masemola, Limpopo. O
dzhena tshikolo Sekobetlane Maphutha."

"Ho vha hu na pala khulwane dza mudagasi dze dza vha dzi
hone muvhunduni wahawe. Fhedzi mudana wa hawe wo
vha u si na mudagasi."

“A tshee mutuku, o vha e na dzangalelo la u divha nga ha mudagasi na ndila ine ra wana ngayo mudagasi. O vha a tshi zwi divha uri vhathu vhothe vha fanela u wana mudagasi une wa do swikelela thodea dzavho.”

Mudededzi a imanyana nga nganea yawe, a vhudzisa,

“Ndi tshifhio tshinwe tshisima tsha maanda a mudagasi?”

“Malasha ndi tshisima tsha ndeme. Ri vhasa malasha uri ri vhe na mudagasi,” hu amba Nhlavu.

Ee, fhedzi lifhasi lashu li khou fhelelwa nga malasha na zwiṇwe zwisima zwa maanda a mudagasi zwine ra nga si kone u dovha ra zwi shumisa,” hu fhindula mudededzi.

“Duvha na muya ndi zwisima zwine ra nga dovha ra zwi shumisa,” hu engedza Sphe, nahone mudededzi u tendelana nae nga thoho.

Mudededzi a bvela phanda na nganea, "Musi Mmantsae a tshee mutuku o vha a tshi zwi divha uri u fanela u wana ndila ya uri vhathu vhothe vha wane maanda a mudagasi o kunaho u bva kha zwisima zwine zwa nga dovha zwa shumiswa."

"O guda Dzimbalo na Saintsi dza Mupo tshikoloni, nahone o vha a tshi funesa Fiziks. O zwi divha uri u do guda Fiziks ngei yunivesithi," hu amba mudededzi.

"Vhathu vho vha vha tshi vhudzisa Mmantsae, 'Ni ǎo ita mini nga Fiziks? Ni ǎo wana mushumo?' Vha tshi mu kula nungo."

"O ita digirii ya Saintsi na Pfunzo, uri a vhe mudededzi wa Saintsi. O dovha a vha na dzangalelo ǀa u guda nga ha zwisima zwa maanda a mudagasi zwine zwa nga dovha zwa shumiswa," hu amba mudededzi.

Sphe u a vhudzisa, “Mudededzi, Mmantsae o vha a tshi
tutuwedzwa nga vhonnyi nga tshenetsho tshifhinga?”

“Ho vha hu na vhafumakadzi vha si gathi vhe vha vha vha
tshi shuma kha zwa Fiziks, nahone vhafumakadzi vha
vhathu vharema vhe vhatuku nga maanda,” hu fhindula
mudededzi. “Mmantsae o shuma fhedzi na vhaqivhi vha
saintsi vha vhanna. Ho vha hu si na vhafumakadzi vhane a
nga sedza khavho nga tshenetsho tshifhinga fhanu Afrika
Tshipembe.”

Nga murahu ha u guda lwa minwaha minzhi, Mmantsae o vha Phurofesa wa Saints. Zwino u gudisa na u ita tshodiso Yunivesithi,” mudededzi Mpilo u vhudza kilasi.

“Ndi tsumbo yavhuḏi kha vhasidzana vha vharema zwi tshi kha ḑa kha Saints, zwihuluhulu Fiziks.”

U khou ita tshodiso ya ndeme,” hu amba mudededzi.

Mudededzi a talutshedza, “Thodisiso yawe ndi ya u wana ndila dza u dzhia maanda a duvha nga vhunzhi, na u vhulunga eneo maanda.”

“Maanda a duvha o vhulungwaho a nga shumiswa sa mudagasi fhethu ha mahayani.”

“Maanda a duvha ha duri nahone a nga dovha a shumiswa.”

Mudededzi a vhudzisa, “Zwi amba mini musu hu tshi pfi zwisima zwa maanda a mudagasi zwine zwa nga dovha zwa shumiswa na zwine zwa nga si tsha shumiswa?”

“Maanda ane a nga dovha a shumiswa ndi maanda a sa fheli, sa a duvha,” hu amba Ntando.

“Maanda ane a nga si tsha shumiswa a a fhela, u fana na malasha, ha koni u shumiswa hafhu,” hu amba Vusiwe.

Ngudo i ya fhela.

Mudededzi u a phetha, "Mmantsae u ranga phanda tshigwada tsha vhaṭodisisi vhane vha khou guda 'maanda madala o kunaho' – maanda a sa fheli."

"Tshipikwa tsha ṭhodisiso ndi u bveledza seṭe dza ḡuvha dzine dza nga dzhia vhunzhi ha maanda ḡuvhani, a ye vhathuni."

Musi vha tshi khou paka kijasini, Mudededzi Mpilo uri,
“Lutamo lwa Phurofesa Diale ndi u vhona vhafumakadzi
vhanzhi vha tshi guda Fiziks. Ndi fulufhelo lawe uri vhunzhi
ha vhasidzana hafha vha go guda Saints na Dzimbalo!”

“Ee, na vhatukana!” mudededzi u a nwethuwa.

—Mbudziso

1. Ndi ngani Mmantsae o vha e na dzangalelo kha maanda a mudagasi u bva vhutukuni?
2. Maanda a duvha ndi mini? Maanda a duvha ri nga a shumisela kha mini?
3. Phurofesa Diale ndi mudivhi wa Saintsi ya mufuda-de?
4. Mmantsae o sedzana na thaidzo dzifhio musi a tshi toda u tevhedza mitoro yawe?
5. Talusani uri malasha a wanala hani?
6. Ndi ngani ni tshi humbula uri ndi zwa ndeme uri ri shumise fulufulu line la nga dovha la shumiswa?
7. Wanulusani nga ha vhafumakadzi vha vharema vha todaho u vha vhatanu vhane vha ita mushumo wa fulufulu line la nga dovha la shumiswa?
8. Ndi mashango afhio a 10 o itaho mvelaphanda khulwane malugana na fulufulu line la nga dovha la shumiswa?

—Bugu dza tsielano iyi

- Andile Mji
- Asnath Mahapa
- Bongani Mayosi
- Charlotte Maxeke
- Mmantsane Moche Diale
- Mulalo Doyoyo
- Tebello Nyokong
- Tshilidzi Marwala

Heyi bugu ya nganea yo itwa na u nwalwa nga
LuSwati, sa tshipiḁa tsha phurodzhekthe ya Zenex
Ulwazi Lwethu ya bugu dza u vhalala ya 2020.